

Onderzoek naar pilot-schakelklassen levert bemoedigende resultaten op

Samenvatting van:

De opbrengsten van de pilot-schakelklassen

Lia Mulder en Anneke van der Hoeven (ITS)

Guuske Ledoux (SCO-Kohnstamm Instituut)

Nijmegen/Amsterdam, januari 2007

De schakelklas is bedoeld voor autochtone en allochtone kinderen die vanwege een grote taalachterstand onder hun niveau presteren, en bij wie het de verwachting is dat ze na een intensieve taaltraining in staat zijn om het reguliere onderwijs met (meer) succes te vervolgen. Kinderen die hiervoor in aanmerking komen, worden in een aparte groep geplaatst en krijgen gedurende één schooljaar intensief taalonderwijs. De schakelklas kan parallel aan groep 1 t/m 8 worden opgezet, maar ook als extra jaar tussen de reguliere groepen (bijvoorbeeld tussen groep 3 en 4), als instroomgroep voorafgaand aan de basisschool, als een kopklas na groep 8 of als een groep voor leerlingen die uit het buitenland komen en nog maar kort in Nederland zijn. Het onderwijs in de schakelklas is erop gericht om de taalachterstand weg te werken, zodat de leerlingen na het schakeljaar het onderwijs weer in een reguliere klas kunnen vervolgen, of in het geval van de kopklas, door kunnen stromen naar een hogere vorm van voortgezet onderwijs.

Om ervaring op te doen met schakelklassen, is in schooljaar 2005/2006 in ruim 20 gemeenten een pilot uitgevoerd. Deze gemeenten kregen de mogelijkheid om, binnen door OCW gestelde grenzen, met de schakelklas te experimenteren. Vanaf augustus 2006 komen ook andere gemeenten in aanmerking om schakelklassen op te zetten. Deze 'volg-gemeenten' kunnen profiteren van de ervaringen die in de pilot-gemeenten zijn opgedaan. De verwachting van het ministerie van OCW is dat er uiteindelijk 600 schakelklassen gevormd zullen worden.

In opdracht van het ministerie van OCW voeren het ITS in Nijmegen en het SCO-Kohnstamm Instituut in Amsterdam onderzoek uit naar de implementatie en de effecten van de schakelklassen. Onderzocht wordt welke varianten schakelklassen er worden opgezet, wat de ervaringen zijn met de uitvoering, en wat de effecten van de verschillende varianten zijn op de (taal)prestaties van de kinderen.

De onderzoekers hebben het pilot-jaar benut voor de ontwikkeling en het uitproberen van de onderzoeksinstrumenten, zodat het onderzoeksmateriaal gereed is voor gebruik bij de 'echte' evaluatie vanaf augustus 2006. De gegevens die in dit voorbereidingsjaar bij de pilot-schakelklassen zijn verzameld, geven een eerste indruk van het type leerling dat voor de schakelklas is geselecteerd, en van de behaalde resultaten in het pilotjaar. Hieronder zetten we de belangrijkste conclusies op een rijtje, waarbij we benadrukken dat het om een eerste indruk gaat. De aantallen leerlingen in de pilots zijn te gering om nu al heel stellige uitspraken over de effecten van schakelklassen te kunnen doen.

* Zoals verwacht zijn het overwegend taalzwakke kinderen die voor de schakelklas zijn geselecteerd. De allochtone kinderen die zijn geplaatst hebben in het algemeen alleen een taalachterstand, de autochtone kinderen hebben relatief vaak ook een rekenachterstand. Voor de kopklassen zijn daarentegen juist de betere kinderen met groeipotentie en bovengemiddelde ambitie geselecteerd.

* Of de doelstelling van de schakelklassen ook daadwerkelijk wordt bereikt, kan pas over enkele jaren worden vastgesteld wanneer bekend is hoe de verdere schoolloopbaan van schakelklaskinderen is verlopen. Maar de eerste resultaten van het onderzoek naar de pilot-schakelklassen geven aanleiding tot voorzichtig optimisme: in het algemeen hebben de schakelklaskinderen wat taal betreft namelijk méér leerwinst geboekt dan vergelijkbare kinderen in de controlegroep. Voor allochtone kinderen geldt dat sterker dan voor autochtone.

- * Wat rekenen betreft is het beeld wisselender. Kinderen uit groep 3 t/m 6 hebben ook op rekenen meer vooruitgang geboekt dan de controlegroep, maar zowel de jongste als de oudste schakelklaskinderen hebben op dat gebied minder progressie gemaakt dan de controlegroep. Voor de oudste kinderen, de kopklassers, is dat goed te verklaren. Deze kinderen waren immers al relatief sterk in rekenen toen ze werden geplaatst; hun mogelijkheden om door te groeien waren dus kleiner dan die van de gemiddelde leerling met taalachterstanden. Bovendien heeft het accent in de kopklas niet op rekenen gelegen. Hun rekenniveau was al goed genoeg om een hoger vo-type aan te kunnen. Alleen hun taalvaardigheid bleef daarbij achter, en op dat gebied hebben ze wel meer progressie gemaakt dan de controlegroep.
- * Bij de kleuters valt op dat de jongste kleuters minder van de schakelklas geprofiteerd lijken te hebben dan de oudere kleuters. Het is niet duidelijk wat daarvan de oorzaak is. Wellicht heeft het te maken met de selectie van de leerlingen. Bij heel jonge kinderen is het moeilijker om het prestatieniveau in te schatten dan van kinderen die al wat langer op de basisschool zitten. Het is dus mogelijk dat de jongste kleuters op grond van andere criteria zijn geselecteerd dan de oudere kleuters. Het is niet ondenkbaar dat er bij de jongste kinderen minder naar het vaardigheidsniveau en meer naar gedrag is gekeken. Dat zal in het vervolgonderzoek worden uitgezocht.
- * Kinderen in de schakelklas voelen zich op school en in de klas net zoveel of nog meer op hun gemak dan de gemiddelde basisschoolleerling. Dat was aan het begin van het schakeljaar zo, en aan het eind ervan nog steeds. Ze zijn in het schakeljaar in het algemeen met veel plezier naar school gegaan. Het plaatsen van kinderen in een aparte groep heeft blijkbaar niet nadelig uitgewerkt op hun schoolwelbevinden.